

VLADIMIR STEVANOVIĆ

PRILOG POZNAVANJU RASPROSTRANJENJA VRSTE *SILENE MACRANTHA* (PANČIĆ) NEUMAYER

UVOD

Vrsta *Silene macrantha* (Pančić) Neumayer prvi put je opisana i navedena kao nova biljna vrsta za nauku 1875. godine, od strane našeg velikog botaničara i prirodnjaka Josifa Pančića. U svom poznatom delu »Elenchus plantarum vascularum in Crna Gora«, Josif Pančić daje iscrpnu dijagnozu za ovu biljku, a ujedno i ime *Heliosperma macrantha*. Početkom ovog veka, tačnije 1917. godine, Neumayer određuje novi sistematski status za ovu biljku, svrstavajući je u rod *Silene*, odnosno vrsta *Silene macrantha*.

Od tog vremena, pa sve do danas, podaci u naučnoj literaturi o ovoj biljci su dosta oskudni. Hayek (Hayek, 1927) navodi vrstu *Silene macrantha* za Albaniju i Crnu Goru. Rechinger (Rechinger, 1935) i Grebenščikov (Grebenščikov, 1939) konstatuju prisustvo ove vrste na srpskom delu Prokletijskog masiva. U dva navrata Nikolić i Diklić (Nikolić, Diklić, 1961, 1973), daju pored nalaza gore pomenutih autora i nov podatak o nalazištu ove vrste u SR Srbiji, na planini Nedžinat, takođe na prokltijskom masivu. U »Flora europaea«, Vol. I, vrsta *Silene macrantha* se navodi za Albaniju i jugozapadnu Jugoslaviju (Crna Gora). Slavnić u »Flori SR Srbije II« navodi pod znakom pitanja nalazište ove vrste u Rugovskoj klisuri, dok zapadni Balkan i Italiju uzima kao oblast rasprostranjenja vrste *Silene macrantha*.

Smatrali smo da je rasprostranjenje vrste *Silene macrantha* nedovoljno proučeno i da zaslužuje pažnju i bolje upoznavanje. Iz tih razloga, izvršena je inventarizacija podataka iz dostupne literature, kao i pregled herbarskog materijala u zbirkama Prirodnjačkog muzeja u Beogradu (BEO) i Instituta za botaniku i botaničke bašte Univerziteta u Beogradu.

Želeo bih da izrazim zahvalnost Prof. dr Miloradu Jankoviću, čiju sam pomoć i korisne savete primio tokom rada. Takođe, kustosi Prirodnjačkog muzeja u Beogradu Nikola Diklić i Vo-

islav Nikolić pružili su mi podršku i pokazali punu predusretljivost prilikom pregledanja materijala i literature, te se i njima srdačno zahvaljujem.

REZULTATI I DISKUSIJA

Prilikom ekskurzije na planinu Visitor koju sam izveo u julu 1974. godine, nađena je vrsta *Silene macrantha*. Ova lepa planinska biljka, pravi predstavnik hazmofitske vegetacije, na pomenutom lokalitetu naseljava okomite krečnjake litice severo-zapadne ekspozicije, na 1800 do 1900 nadmorske visine. Primerci vrste *Silene macrantha* nalazili su se razbacani u nekoliko grupa na vrlo nepristupačnim mestima u društvu sa *Achilea clavene* ssp. *argantea* Vis., *Cerastium decalvans* ssp. *durmitoreum* Rohl., *Saxifraga marginata* Sternb. i *Saxifraga aizoon* Jacq. Nalazište na Visitoru je ujedno i novi podatak o rasprostranjenju ove retke biljke.

Pregledom raspoložive literature i herbarskog materijala gore pomenutih herbarskih zbirki, došli smo do sledećih podataka o nalazištima vrste *Silene macrantha*:

1. Komovi: In rupestribus calcareis, loco Visoke Grede, avgust 1873, leg. J. Pančić (in litt. et Herbarium Instituta za botaniku Beograd).

2. Klementi (severna Albanija): In rupestribus subalpinis ad Katuni Kostica, sub m. Kunj, 13 avgust 1900., leg. A. Baldacci (Herb. Inst. bot., Beograd).

3. Severna Albanija: Sesi, krečne stene podnožja Pejasi, iznad klisure, 22. avgust 1938., leg. P. Černjavski (BEO).

4. Severna Albanija: Prevalac za Varbale, severo-istočne krečne litice preko kojih curi voda, 23. avgust 1938., leg. P. Černjavski (BEO).

5. Koprivnik: Sušica, između Koritnika i Bjelopoljskih Stanova, K. Rechanger (in litt.).

6. Koprivnik: In rupibus, ca. 1500 m., s. m. Koritnik, supra Rugovo (Peć), 15. juli 1939., leg. O. Grebenščikov (BEO).

7. Nedžinat: Krečnjačke stene na severnoj ekspoziciji, na visini od oko 1400 m., leg. V. Nikolić et N. Diklić (BEO).

8. Visitor: Krečnjačke stene na severo-zapadnoj ekspoziciji, na oko 1700—1800 m., 13. jula 1974., leg. V. Stevanović (Herb. inst. bot., Beograd).

Na osnovu prikupljenih podataka izrađena je areal karta ove vrste.

Vrsta *Silene macrantha*, kao što se iz areal-karte može zaključiti, rasprostranjena je na veoma malom prostoru prokletijskog masiva i njegovih visokih ogranaka u Crnoj Gori (Visitor, Komovi) i severnoj Albaniji. S obzirom na ovako usko rasprostranjenje vrstu *Silene macrantha* možemo smatrati prokletijskim endemitom u širem smislu te reči. Podatak iz literature koji se odnosi na njeno prisustvo i u Italiji (Slavnić, 1970.) nije mogao biti proveren, te smatramo da vredostojnost ovog podatka nije sasvim sigurna.

Sl. 1. — *Silene macrantha* na krečnjačkim stenama planine Visitor, 13. VII 1974.
Silene macrantha on the calcareous rocks of the mountain Visitor, 13. VII 1974.

(Foto V. Stevanović)

- Janković, M. (1963): Fitoekologija sa osnovama fitogeografije i pregledom tipova vegetacije na Zemlji. — Beograd.
- Janković, M. (1972): Zaštita i obnova biosfere i ekosistema Prokletija, iz aspekta sadašnjeg stanja flore i vegetacije na njima. — Glasnik Instituta za botaniku i botaničke bašte Univerziteta u Beogradu, VII, 1—4, Beograd.
- Košanić, N. (1923): O vegetaciji rugovsko-metohijskih planina. — Glasnik Geografskog društva, 7—8, Beograd.
- Nikolić, V., Diklić, N. (1961): Neue fundangaben pflanzlicher arten aus Serbien. — Glasnik Prirodnjačkog muzeja u Beogradu 17, Beograd.
- Nikolić, V., Diklić, N. (1973): Novi podaci o nalazištu biljnih vrsta u Srbiji (III). — Glasnik Prirodnjačkog muzeja u Beogradu, 28, Beograd.
- Pančić, J. (1875): *Elanhus plantarum vascularum* in Crna Gora. — Beograd.
- Rechinger, K. (1935): Ergebnisse einer botanischen Reise in den Bertiscus (Nordalbanischen Alpen). — Fedde Repertorium, XXXVIII, Berlin.
- Rechinger, K. (1952): Nachtrage und Berichtigungen zu »Ergebnisse einer botanischen Reise in den Bertiscus (Nordalbanischen Alpen«). — Godišnjak Biološkog instituta u Sarajevu, V, 1—2, Sarajevo.

Summary

VLADIMIR STEVANOVIC

CONTRIBUTION TO THE KNOWLEDGE OF DISTRIBUTION OF THE SPECIES *SILENE MACRANTHA* (PANČIĆ) NEUMAYER

The new locality of the species *Silene macrantha* on the mountain Visitor, in Montenegro, as well some other ecological observations and the areal map of its distribution on the Balkan peninsula have been presented. On the basis of the available data gathered from herbaria and cited references it could be said that *Silene macrantha* is an endemic species for the region of Prokletije mountain massif and its vicinity.